

CSERES TIBOR

Napló

Részlet

CSERES TIBOR (1915–1993)

1987

[...]

Január 9. Fekete Sándor és Wéber Antal is kiléptek... Részt veszünk hármásban (Veress + Fekete) a helyi pártszervezet vezetőségi ülésén (Barnassin, Gáspár M., László-[Bencsik] ... – Fekete: Czinének nem tetszik Lengyel B. cikke¹ – 20-án dut Tamási Lajosnál. – Veress: Batától csak mi ketten, én és Veress vagyunk védett állatok. – A kínaiak sürgetik az aláíró küldöttséget. – Hernádi este: érdeklődik a kilépésekről, vigyázni kell Sántára. Mészöly Miklós: vasárnap Bécsbe utazik Nemes Naggyal, szerdán nem lehet ott. Igaz-e, h Köpeczi nem fogadott, mondom,

[...]

Január 14. Titkársági G. M. nélkül. 14 h-kor Elnökségi: Csoóri, Csurka, Hernádi, Bárány, Sánta, Fodor + a titkárság + Földeák Iván.

Eln. megnyitó: Sokan kérdik, miért vállaltam az elnökséget: mert meggyőződésem, h mind az íróknak, mind az államvezetésnek szüksége van a szövetségre, noha az írók számára egyenként kézzelfogható előnnyel nem jár a tagság s a hatalom is egyenként s alkalmanként szót válthat, érthet az írókkal – mégis együtt (egy szövetségben) mindkét félnek kényelmesebb, hasznosabb lehet a kollektív kapcsolat. Azt suttojják, a hatalom az Írószövetség megszüntetését tervezi, s hogy már el is kezdte felszámolását. A párbeszéd, amely a múlt év második felében már akadozott, a közgyűlés végeztével valóban megszakadt. Megszakadt, de ez nem jelenti azt, hogy nem folytatódhat. Az Írószövetség megszüntetésére, felszámolására még semmi nem történt. A Szövetség apparátusa dolgozik, működik. A titkárság a választmány akarata szerint megalakult, végzi teendőit. A költségvetés, mint tavaly. Hogy mégis vannak baljós jelek? Igaz, ilyen jel a közgyűlés után is érvényben hagyott hírzárlat, mely nemcsak a közgyűlés eseményeit, hanem a választmány névsorát, sőt az elnökség tagjainak nevét is rejtve hagyta, sőt, még a titkárság összetételét sem tette publikussá, az elnök és a főtitkár nevének kivételével, h És-hez s az Új Tükör szerkesztőségéhez levelet intéztem, mellékelve az elnökség és a titkárság névsorát, közlésre ajánlva föl, amennyiben mostani irányvonalukkal egybeesnek. Nem esett egybe. A párbeszéd megszakadt, s még annak is híre futott, h a miniszter engem mint a Szöv. Elnökét nem fogad. December elején üzentem neki, segítse a kandidáló bizottságot – nem áll módjában – azt üzente vissza. Az elnökség véleménye nélkül a párbeszéd felvételére még nem tettünk [kísérletet]. Miniszternek, Pártnak levél ment. Ha szabad sommás magartásbeli programot adni: most nem a hősi kiállásra, hanem diplomáciára van szükség. Most követelésekkel, kérésekkel nem állhatunk elő. Bízom, hogy az ellentétek terminológiai különbségekké süllyednek. Mindkét oldalról gyeploeresztést kell elvárunk. Üres kézzel nem léphetünk a tárgyalások elé. Üdvözlő táviratok, elsőnek a SzU – a 23 kilépett névsorának felolvasása.

Január 15. Pusztai Sándornak interjú vége a magyar irodalom jövőjéről. – Köpeczi tel., h hétfőn, 19-én 12 h-kor szeretne négy szemközt beszélni velem. – London: 40 író lépett ki a MISZ-ből, és Király

Részletek Csere Tibor *Napló, 1956–1993* című, az MMA Kiadó 2023-ban megjelenő naplójából. A kéziratot gondozta, szerkesztette és a jegyzeteket készítette Csere Judit és Márkus Béla.

István új írószervezetről beszél. 6 író azért lépett ki, mert a MISZ eltért a párt vonalától. Cseres T. és Veress főtitkár népi írók... Olyan jeles írók is bekerültek a vezetőségbe, mint Csurka és Nagy Gáspár, sőt Csurka és Annus József még az elnökségbe is.

Január 16. Jovánovics ki akar lépni a választmányból és az írószövetségből is. Hosszú tárgyalás: demonstrációnak tartanám mostani kilépését, minthogy nem is azonos a véleménye a többi kilépővel – végül ideiglenes megállapodás, február 1-ig visszatartjuk a már postára adott lemondását, s aztán döntünk felőle, hogy esetleg a következő zöldben² publikáljuk. – Rádió angol szekciójából tel. Jacobi György, h mikor fogadnám egy interjúra a Reuter tudósítóját. Hétfőn, 19-én 14 h-ra beszéltek meg. – Újabb lemondás: Almási Miklós. – London: 6-40 kommunista író lépett ki az Írószövetségből. Király professzor tiltakozott az ellen, h ő kilépett volna. A szövetség élére két olyan író választottak, akik a nemzeti identitást őrzik.

[...]

Január 18. G. beszámol müncheni útjáról, ez a Kinderdorf³ keretében történt, Köpeczi holnap 14h-kor fogadja, ezt még a múlt héten, a Köpeczinek küldött levelem előtt beszéltek meg. – Fekete Gyula megtelefonálja azt a szöveget, amelyet a lapoknak küldünk, én beleszúrok két szót: a kormányzattal egyetértésben. Gy. szerint a kilépett írók bizottságot akarnak létesíteni, amely idővel pl. a külügyi dolgokat átvenné a MISZ-től. – Mamanadze grúz műfordító a grúz írószövetség meghívását közli október 21-24-én a legnagyobb grúz író százéves évfordulójára Klaniczay Tiborral együtt – elvben igen.

Január 19. Nagy Lajos Kör Pozsonyi út 38. 17 h. Tasi József tel., h. a Móricz Antológiát 28-án 13 h-kor tárgyaljuk meg Czinével, mert vegyesnek találja az anyagot. – A Reuter interjút 21-ére halasztottuk Jacobi Györggyel. Este jelentkezett a BBC tudósítója, szintén interjúra 15 h-ra, London 23 h-kor: Fordulat az Írószövetség és a kormány kapcsolatában, Cs. T. a MISZ elnöke hosszan tárgyalt Köpeczi miniszterrel – mai összetételében a MISZ vezetése nem alkalmas együttműködésre: pl. Annus József + az ÉS Fekete Sándor-cikkét⁴ Berecz János forszírozta. – Köpeczinél: sem a választmány, sem az elnökség nem alkalmas: Fekete intrikus, Csurkának most jelent meg az ... elmondott beszéde a Lettres-ben. Csoóri le akarta őt tiltani az Illyés-sírbeszédéről, Annus is provokáció – a MISZ sztálini kreáció, lehetnek alternatív megoldások (pl. Írói Bizottság), amelyek átvehetik a Szövetség bizonyos funkcióit (pl. külkapcsolatok). Párbeszéd? De miről? Politikáról? A kéthetes folyóirat is csak azért kellett volna nekik, h kormány- és rendszerellenes véleményüket kifejtessék. – Megoldási lehetőségek (ezeket fokozatosan beléjük táplálni: kooptálások mind a választmányban, mind az elnökségben s titkárságban is, ha ez nem megy, akár új közgyűlést összehívásával is, ahol a többszámú képviselőt meglenne). – Csoóri Berecznek: Te János, egy paraszt Révai vagy, ez bántja a vezető írókat. – Este Nagy Lajos Körben Tóth Gyula őrzőöntömjénezése. Goda mélabúja = Thomas Mark a Független Szemlében = Hamvas Béla ... A londoni rádióban mondottakat csak Fekete Gy. és Veress Miklós előtt ejtettem ki, tettem szóvá.

Január 20. Bárány érdeklődött a Köpeczi-tárgyalás eredményeiről – telefonon! Van ösvény – kiösvény – mondom neki. – Elküldtem Nyilatkozatunkat MTI-hez, Új Tükörhöz, ÉS-hez. – Sürgősen elküldeni MISZ-be a Választmány döntéseit. – Veress Miklós tel., h Pándi meghalt, küldhetnek-e táviratot a családnak, Persze. – Lakatos megkapta *Mikes a Kárpátokban és Etelközben-t.*⁵ – Tamásiéknál Magdi: a Minisztertanács mellett alakul kulturális tanácsadó testület, ennek keretében alakulna írói bizottság.⁶ Bertha Bulcsut Kossuth-díjjal kecsegtették, kecsegtetik. – Tókei tel., ő nem lép ki. Hétfőn írói pártaktívát tartanak, nyilván a MISZ-ről. Pándi nem a Királlyal való közvetlen összeütközésben kapott agyvérzést és halált... ő kitar a tagság mellett. London: Pogány Gábor: 25 kilépett író között az MTI, Mészöly interjút adott a BBC-nek – harcosan kiállt az írók politizálása mellett. SZER is bemondta a 25 kilépett. – Dénes Zsófia (103) haldoklik. – Radnóti Zsuzsa: semmi nyoma a Színházi Intézetben sem a *Zsebek és embereknek*.

[...]

Január 22. Iszlai Zoltán (nyilván szabadúszó lesz) a Film-Színház-Muzsika beolvasztása után, szeretne Soros-ösztöndíjat kapni. Februárban ajánlást kér tőlem. – Csoóri tel., h Hernádi + Tornai szeretnének találkozni velem... – Tegnap Nagy Gáspár a hiányzó titkárnő asztalához ül, ott matat, otthonos = tanácsokat ad – egyszerű választmányi tag, ezt bárki megteheti? – 23 h-kor London megismétli interjóm lényegét: diplomatikus, egyeztetni akar, nem alternatív parlament, demokratikus választás, a művekkel vitázunk. – Fekete Sándor Londonban: a szakadék át nem hidalható, új írószövetség lesz, már 40-en kiléptek. Nálam 27 kilépő van. – Karinthy Cini tel. mondom neki vállalja a prózai szakoszt. elnökségét, jóleső cinizmussal háritja el magától, ki lenne a titkár, azt majd ti döntsétek el, most újra felmegy Mátraházára írni és sízni. – Lakatos István tel, bántja, h nem volt otthon, mert a kutyájával sétált... Őket ismét környékezik, h lépjenek ki, de ők nem s ezt akár egy elnökségi ülésen is hajlandók demonstrálni. Mikesemet tőle Balázs elfogadta... L. I. szerint egy flekkes kemény válaszcikk kell Fekete S. ellen.

Január 23. Veress Miklós számol be Baczoni Gáborral történt megbeszéléséről: kb. egy millió forintot vonnak el (1 gk + 4 státus), ez az első lépés. A lipcsei előkészítő tárgyalásokra már a min. küld ki írók, ha utazunk, csak magánemberként tehetjük. Csoóri, Hernádi, Tornai. T.: Azt mondják, Király István személyes meghallgatást kért Kádártól, ki neki kijelentette, a MISZ megszüntetéséről PB-határozat van. H. telefonon megkérdezte Aczélt, igaz-e ez. A. szerint ilyen PB-hat. nincsen. Csoóri lépést sürget, nyilatkozatot (de hová?) s még azt is, hogy a választmány perelje be Fekete Sándort rágalmazásért. Unszolnak, h én fogalmazzak meg egy válasz cikket (Veress Miklós is), h. személyek kiiktatást követelik, de már ezzel nem elégszenek meg, mert közgyűlést akarnak összehívni, amelyen az előbbi közgy. határozatainak ellenkezőjét, megmásítását kíséreltetnék meg. Ez nyilván nem fog menni. Közeli elnökségi ülést. (Bejön Gergely Mihály, kiküldöm, Feketével fejezze be a tárgyalást.) Tel. Koczás. Kocsival oda: Egy tavaszi estén Nemes Nagy + még két költő után Csoórirra került sor. Cso: Kádár népszerűsége Erdélyben nagyot zuhant + ... Kádárnak az utókor történelmi ítélszéke előtt felelnie kell. Ezt állítólag Lázár István jelentette, de négyen, Sükösd + Koczás erre nem emlékeztek, s jelentésükben, mely Pál Lénárd dossziéjában ül, akkor nem került sor, de most emlékszik rá K. Sánta Ferenc dolgairól: Fekete nemcsak Pál Lénárdhoz vitte el Sántát, hanem Aczélnak is bemutatta. Nekem erről Gyula nem beszélt (itt infámia van). Akik előbb nyitottak jobbra, mint a párt, azoknak ezt nem bocsájtják meg.

Január 24. Karinthy reggel – megbeszélte Ágival – nem vállalhatja a prózai szakosztály vezetését. Arra, hogy én utolsónak hagyom ott a süllyedő hajót, ő: az utolsó utáni lesz, mert elbújik egy szénrakásban vagy egy elhagyott kabinban. – Bárány tel.: gratulál hozzá, hogy milyen kitűnő sajtóm van, diplomatikus, ő már régen mondta, hogy Deák Ferenc-i formában vagyok. Nagyon bizakodó. G. azt a hírt hallotta, h Csoóri disszidált – tegnap találkoztam vele. A fiúk tévedtek. Más: 24 órás tekercsen minden telefonbeszélgetésünket lehallgatják. – Megbízom, szerezze meg H. Gy. címét + találkozást vele. – F. Gyula tel., h esti adásban a BBC-ben kerekasztal-beszélgetésben Czigány Lóránt és tsa Fekete Sándorral beszélgetett. F. S. szerint 40 kilépő író van, és máris egy másik Írószövetség megalkotásáról van szó. Meghallgatva az elnökség nyilatkozatát: ez csak taktika, s azt, hogy a kormánnyal egyeztetésben, még ő sem írná le. – ... Irén: Moszkvában megkérdezték Kádárt, hogyan gondolkodik az utódlásról, kiderült, sehogy, mert saját magát tartja utódnak. Szűrös fia disszidált, azért nem esélyes felsőbb posztokra...

Január 25. Jókai Anna tel., most jött Berlinből, ahol többször kérdezték az Írószövetség felől, az NDK Írószövetségében olyanféle kérdéseket tettek fel, mintha egy fasiszta szervezkedéssel állnának szemben. A nagykövetet is sikerült informálnia. – BBC megismételte kerekasztal-beszélgetést Czigány-Siklós-Gömöri + Fekete Sándorral. F. S. ... támadja az elnökségi nyilatkozatot.⁷ Magnót vettem. – G. értesít, hogy G. Mihály, akivel erélyes voltam pénteken, a BM embere lehet, h már nem szorosán. – Kardos G. György felmondott a prózai rovatnak az ÉS-nél, mert Bata az ő megkerülésével közölte Csokonai Lili két novelláját, s Bata imitt-amott beleírt ezt-azt, nem tudni, jót vagy rosszat. K. G. Gy. visszavonult.

Január 26. dut 3 h. Pártszervezet gyűlése – átmegy 28-ra, mert dut. a Pártközpontban az összes kommunista író részvételével taggyűlés lesz, ahol Knopp az előadó. Sajnos, Ilia, betegségére hivat-

kozva, s hasonlóképp Molnár nem jelenik meg... G. Marika: F. Gyula Sántát fel akarta vinni Kádárhoz is elnökjelöltként, de csak Aczélhoz és Pál Lénárdhoz jutott el. – Annus: Rényi és Ancsel Éva infarkttussal kórházban van, nem lehetnek ott ma dut. K. P -ban. – A Zágrábi Vjesnyik szerkesztője nevében egy tolmács tel. Zágrábból: a szerk. Paritovics J. szeretne velem interjút csinálni, szerda dut 16-ra beszéltem meg vele. – Pál Lénárd titkársága: Megbeszélést akar P. L. ő személyesen. Előbb szerda 11 h ajánlja, az nekem titkársági, akkor hát holnap dut. 5 h (17 h)-kor találkozunk nála. – Mikor bejelentettem, hogy havi 100 Ft-ra szerződöm, Fekete Gyulának is felcsillant a szeme, majd ő is szimbolikusan fog kérni. Mészöly M.: Kurucz Gyula a Frankfurterben olvasta, a MISZ kongresszusa az antiszemitizmus jegyében zajlott. Csoóri, Sánta is károsan szólalt fel. Az ifjúság rettenetes elmentmondásban van. Kossuth, Rakéta + MM...

Január 27. [...] Pál Lénárdnál a MISZ denunciálása nem végleges, a személyi összetétel megváltoztatásával a régi rend helyreállhat. Addig a képviselőt a minisztériumé, kettőnk személyére van lehetőség, hogy minőségünkben szerepeljünk, pl. én Moszkvában, mint Írószöv. elnök. Nem szólnak bele. A kelet-európai Írószövetségek közös tárgyalásán nem, de talán mégis. A Kínai Írószövetséggel meg kell kötni az egyezményt. Tehát ez esetben van jogunk (lehet, h a minisztériumból jön valaki), Lipcsébe is mehet Veress Miklós, de talán a minisztérium ad melléje valakit. Engem végig tegez. Veress önözi. Bata pk-i felszólalásaiban felemlegette a kötőfék-istráng helytelen szóhasználatát. Miért, ki tudja?

Január 28. Titkárságin beszámoló a 26-án tartott fehérházi össz-kommunista írók vitájáról. Knopp véleménye a kilépések okáról. 5 éves Kongr. = szelep, Alexa példája, akinek más a véleménye, s a pártból lép ki, kooptálásra, Kovács nem tarthat fenn hivatalos kapcsolatot. Szerdahelyi: szenvedélyre csak erőszakkal lehet válaszolni, ha a kilépők egy új egyesületet alakítanak, egy felső koordináló szerv lesz = írói kollégium az ügyintéző. – Molnár Géza panasza, h a K-t 18 ezer példányban adták ki, az Elpazaroltakat⁸ csak 4.000-ben. – Gáspár Margit: ürgeöntés, az egész terep síkossá vált, megkövesedett prekonceptiók. Kádár fogadja sürgősen Cseres Tibort. Erdős: taktikai csönd, bírálta Fekete Sándort, Garai = ... Hajdú István Bp. agit. prop.: politikai lojalitást, a Szövetség vitáiban a taktikai határvonalat meg kell húzni. Együttműködést! Nemes Gy.: Nem lépek ki sem a családból, sem a pártból, sem az Írószövetségből... Bata: Nagy László a Béres csepp + Cseres az istráng. Németh G. Béla = nem lehet hittéríteni a hottentották előtt. Bojtár Endre: melyik testület hozta ezt a súlyos döntést: itt nincs vészhelyzet. Asperján: nem szabad a kilépőket sem hibáztatni, Tőkei: négy hét után Knopp olaj a tűzre, nem lehet adminisztratív úton rendezni, párttaggyűléseken élesebb hangok is vannak. Nincs igazi reformközvélemény, ha nem jöhetnek vélemények. Földes: a felbomlás ellen, írói pluralizmus politikai pluralizmus nélkül. – Köpeczi: intolerancia jelentkezett állami pénzen, a megoldás = személyi + nincs helye az önmarcangolásnak – Hubay tanszéket kapott a főiskolán Ungvári alatt... Dut. Czine Mihály szétcincálta Tasi Antológiáját. Dut. az öreg pártírók összejövetelén Berkesi, Konrád és tsai kizárása mellett. Földes Péter: ez állami ügy, az útlevélosztás dolga. Jókai Anna Berlinből = várnak májusban.

Január 29. Tel. MISZ-ből, h. ők bonyolítják a moszkvai utat a leszerelési konferenciára. Jövő héten, 5-6-án összehívják bennünket egy tájékoztató megbeszélésre. ... – Kurucz Gyula tel., megvannak az Allgemeine-cikk + Welt-beli levonatai, valahogy bejutott az Írószövetségbe. Igaz-e, hogy még Király + Boldizsár is? Igaz-e, h engem a legmagasabb helyen fogadtak (Gáspár Margit), igaz-e, h ő lenne a prózai szakosztály titkára? – Bárány tel., mi van? Majd a Béketanácsban szombaton, neki már péntekre is van meghívója, nekem csak szombatra. – Tel. Tőkei: pesszimista a MISZ-szigorítások miatt. Ajánlata: tisztcsere: ezt a három huszárt: Szerdahelyit + Fekete Sándort + Batát áldozza fel a kormányzat, s mi is áldozzuk fel pl. Fekete Gyula alelnököt és még valakit. Mondom... egy lépéssel hátráljanak vissza. Fekete: neki Szócs Szergej telefonált moszkvai ügyben. Berend T. Iván + Lányi István + Mártha István is jönnek Moszkvába. ...

Január 30. Bata zokogva szaladgált az ÉS folyosóján, majd arra csellengő Kukorellyt behívta a szobájába, és egy órán át magyarázta magatartását. Végül: tudomásul kell vennünk, vennem, hogy szovjet gyarmat vagyunk. Fekete Gyula az öreg írók gyűlésén nagyon kidugta a zászlót, még Barnassin Anna is helytelenítette... Radnóti Sándor lakásán Vértő város címmel 56-os emlékkiállí-

tást rendezett, melynek tiszta bevételét a SZETA javára ajánlotta fel. Az Amerikából érkező képanyagot a BM elkobozta, kiszálltak a lakásra is, ott is koboztak, de még mindig maradt kiállítási anyag. SZER: Cseres Tibor elnököt és az elnökség tagját, Fekete Gyulát Gorbacsov elnök hívta meg, bár a magyar kormány nem akarta. Cseres egy interjúban tréfásan megjegyezte, hogy a kémoldalaknak kiteszi szemlére új regényét, mely a nemzeti identitást követi. Másnap a személyzetis G-nak: az édesapjával Gorbacsov akar beszélni.

Január 31. 7.40-kor a Békekonzferenciára taxival. – Dut. Tel.: Tardy Lajos találkozni akar... Tel.: Mézőly kétségbeesik a Népszabadság Köpeczi-cikke miatt, felfüggesztéstől tart. Barnassin tel., üresen maradt a helyem a szakszervezeti szervezés miatt – az Alapnál nem volt ülés, mert a minisztérium nem újíította meg a tagságot.

Február 1. Tel. Fekete – a Köpeczi-cikkről informál.⁹ Tel.: Gáspár Margit, h keressenem fel... Tardy Lajos öt percet kér tőlem – péntekre tempóztam. – Romhányi László szerdán délben jön, meg akarja dramatizáltatni a *Foksányi szorost*. – Nemeskürty üvöltve Köpeczinek: a közoktatást tönkretetted, elbasztad, nem engedem, h a magyar filmgyártást tönkretedd.

Február 2. Tel., Fekete Gyula, h. de 11-kor fogadja a BBC tudósítóját, kérdi, h. én mit mondtam – röviden. – G-né: a bizalmasban megjelent a Frankfurter Allgemeine cikkének rövidített szövege. – Furkó: elfogadták Kossuthot, s ő könyvheti műsorokba ajánlja. – Veress Miklós: Gyula meghívta az elnökség ülésére Mezey Katalint, h számoljon be a szakszervezet alakításáról – majd napirend előtt szólítjuk. Delegációnkhoz csatlakozik Szabó Magda is, már készítik útlevelét Földeákék. Meghalt Kardos László. A Darvas-koszorúást Veressel ketten végezzük. Sánta a Kossuth Klubban mondja elkészített beszédét. A sírnál nem kell írószónok. – Fekete Gyula agresszív nyilatkozata a BBC-ben: Tiszatáj, Hitel, Köpeczi.

[...]

Február 4. Elnökségi ülés: Mezey Katalin beszámol a szakszervezet alakulásáról. Fekete Gyula elhozza BBC-ről szóló kazettát, de nem kerítek rájuk sort. Jovánovics kilépését olvasom fel. Ő a 28+1-ik kilépő. (Pándi állítólag jelentkezett Kádárnál kihallgatáson, aki fogadta, s megkérdezte, miről akar beszélni vele, a MISZ-ről? – ott van Radics Katalin, közölje vele észrevételeit. Másnap Pándit megütötte a guta.) Felolvastam F. Allg. cikkét, amelyben Sánta nacionalista és antiszemita felszólalásáról, s hogy Kardos G. György az antiszemita kijelentések miatt tett pártbarát kijelentéseket. Sánta humanista, minden népet megbecsülő nyilatkozatot tesz. G. Marika elmondja a 772 ezer Ft elvonást. A hézagokat mecenatúrákkal kell betömködni. A misztériummal a tárgyalások befejeződtek, de azzal, h emiatt újabb elvonásokat ne eszközöljön. Köpeczi cikke a „kollegialitást megmagyarázom”. Határozatok: levél az ÉS-hez helyesbítésért (Fekete), levél a moszkvai Írószövetséghez, melylyel Földeák kapcsolata már három hete megszűnt. Most Szabó Magda útlevelét intézik. (Bata: Cseres honárulóból lófőszékellyé küzdötte fel magát.) – Dut. Gáspár Margitnál: kéri, h a MISZ nevében tegyünk békenyilatkozatot: minden írótestület és... május 8-án rendezzen felvonulást: fiatal anyák gyermekkocsit tolva vonuljanak fel. Élni akarunk! – felirattal.

Február 5. Látogatás Aczél Györgynél. Az ország legválságosabb helyzetének tartja a mostanit. Kölcsönös közeledésre van szükség. Csomagtervem: kit kellene kiiktatni. Nagy Gáspárt említem, ő hozzáteszi, talán Annus Józsefet is. Én kooptálandókat említek, elsősorban Koczást, Királyt, Boldizsárt. Ő Juhász méltatlan kiszavazásáról beszél. Én a csere fejében észrevétlenül kárpótlást említek. A három népszerűtlen szerkesztő közül legalább egyiket, Batát, s helyette olyan szerkesztőt, aki a Hitel helyett kissé a MISZ szócsövénévé tudná tenni az ÉS-t. Ezen nagyon elgondolkozik, sőt helyesel. Szabó Magdát ő beszélte le az utazásról? ... – Veress felhívja figyelmem Népszabadság Csicsikov = Fekete Gyula cikkére.¹¹ – Gáspár Margit tel., hogy ne válaszoljon Gyula, hanem pereljen becsületsértésért, mert Csicsikov pénzért forgalmazta a holt lelkeket. – Fekete Sándor tel., h békekonzferenciás felszólalásomat jegyzettel közölheti-e. Igen, de jó volna közölni az inkriminált elnökségi nyilatkozatot is. Biztató választ ad.

[...]

Február 8. Bárány Tamásnak utasítást adtam, hogy Tóth Gyulát beszélje le a kilépésről, s legalább február végéig halassza el beadni írásban kilépési szándékát. – Bárány visszahív, miután beszélt Tóth Gyulával – aki február végéig, amikor hármásban beszélgetünk – hajlandó borítékolni kilépési elhatározását, melyet Fekete Gyula BBC-nyilatkozata miatt óhajt megtenni. – G. olvasta a Neueste Nachrichtenben: Hubay nyilatkozott 5 éves elnökségéről? Az írószövetségben dumm voltam, Firenzében szuverén.

[...]

Február 14. Tel. a Külügyminisztérium sajtóosztálya, h a luxemburgi (s egyben Reuter) tudósító jönni akarna hozzám: holnap 15 h-kor. – Bertha Bulcsu tel., h eljönne 4-én a Szederkényi-temetésre, ha olyannal mehetne, akivel szívesen ülne egy kocsi. Ő már a választmányi ülésen azt akarta beiktatni, h nem akar az elnökségbe menni, de Szakonyi visszahúzta, h most vállalni kell. Végül Szakonyi maradt kívül. Az utolsó csepp a pohárban a Darvas-est volt, ¼ 11-kor valósággal erőszakoskodtak vele Fogarasi Ágnesék. Meg volt félemlítve még a taxiban is. Csak nehezen írta a lemondó levelét, de már Berecz is tudja, Havasi berkéből jön a hír, h Csoóri azóta már vidékre rándult Berecz-cel. A Tiroliban (Sipos helyett) Csurka a Sorostól egymillió forintot kért, vagy kapott, az edercsi házának vendégfogadásra bővítésére, ahol nyugati vendégeket fogadna, s ahol írószövetségi vezető írók tartanának nekik előadásokat... Tóth Gyula nincs benne az Alap vezetőségében. Bulcsut nagyon meglepte reális helyzetlátásom. Csomagtervem sub rosa! Jován tel., h Knopp hívhatja, ló...szt mondott, majd Széchenyi Ágnes kérte, akkor elment Knopphoz, most már nem volt ebéd (mint előbb, mikor kilépésre és egyéb megnyilatkozásra kapacitálta, s nyilván Kossuth-díjra is) itt... eléje tárta a BBC-interjúkat + az enyéimet is – hát értelmes is. De miért itt? – Megállapodás: egy következő beszélgetésig felfüggesztjük az ő kilépését az elnökségből, helyét nem töltjük be – a következő beszélgetésig. – Knopp kapacitálása: Bulcsu legyen főtitkár. B. B. elnökségi után már fut vissza a szovjet követségről, Barnassin megtette a jelentését. Tel. Grandpierre-nek...

[...]

Február 19. [...] Czine is megnyilatkozott a BBC-nek, többek között: nagyon jó szerkesztőnek tartom Annust, de nem közöltem volna Nagy Gáspár versét, nagyon jó költőnek tartom Nagy Gáspárt, de nem írtam volna Nagy Imre-s verset, s ha mégis, nem adtam volna ki a kezemből. – Barnassin: Pozsgay elfogadta április végére tervezett meghívását. Grósz Károllyal való vendégeskedésüknek utána érdeklődik.

[...]

Február 24. Bertha Bulcsu látogatása: „Sipost tatarozzák, a Tiroliban jöttünk össze, de olyan ramaty, h nem mennek oda többet. Csurka egymilliót vett fel a Soros Alapítványból, hogy edercsi házat alkalmassá tegye nyugati vendégek fogadására. Máris megjelentek hirdetések nyugati (svájci) lapokban... Az Írószövetség közgyűlésén ez a fiú, Vásárhelyi Miklós dirigálta, h ki, mikor szólaljon fel. Pl. Albert Gábort meg Kiss Gy. Csabát ő állította csatasorba. Az a Molnár Miklós, aki lesöpörte a padlásokat, most Méyszöly néven adja az ellenállót, s 2 évig havi 8 ezret kapott a Sorostól, s akit a kormány is annyira kegyel, h válás után már lakást adott neki? Telefonos lakást, amikor én még telefont sem tudok szerezni, kapni.”

Február 25. Titkársági: a Rude Právó leköszölte, kommentárokkal, Köpeczi cikkét. S Vladimír Paral nem tudta kiválogatni, kiket hívjon meg, hogy ne fasiszta írókat hívjon meg, miként senkit sem hívtak meg az írók közül. Bárány csak véletlenül került oda. P-é levelét a Sánta-botrányról felolvastatom Fekete Gyulával. Ebédnél Barnassin: megyünk el a párttaggyűlésről Földes Péterrel, jön szembe Sánta, nagyon csüggedten: meg lehet nekem bocsájtani, kérdi. B. A. Hubay decemberben ül az el-

női szobában, benyitok. Zavarom, igen, mondja halkán: búcsúzom. A drámai szakosztályba Firenzéből érkezett, a 18 jelenlévő vezetőséget választott, 11 tagot, de Hubay nem volt benne. Nagyon rosszul esett neki. Sokat jár Hubay vadászaton is. Nem volt olyan puritán, mint maga. – 14 h: két jugoszláv tudósítóval beszél: Daniló Slevnik a ljubljana Delo és a zagrebi Vjesnik munkatársával, Bogoljuk Lacmanoviccsal. – 15 h: David Lewis-szel, a Reuter bécsi tudósítójával és feleségével, a luxemburgi rádió tudósítójával. – 16 h: az Unita budapesti tudósítójával, Romolo Caccavaléval. – Utána el a Pagony uccába – ott irdatlan Kádár-ellenesség, az alakuló Kassák Társaság mintájára meg kell alakítani a Móricz Társaságot is, alapszabállyal – nem veszik észre cinikus megjegyzésemet.

[...]

Február 27. dut 13-15-ig Vajda György. 15 – Forгатókönyv-írók. 16 – Telegdi Polgár. Megjött Veress Miklós Lipcséből, ahol nem írták ki, h ő a főtitkár, de mert oroszul beszélt, lefőzte Barnassint, akit melléje adtak. Az Írószövetség egy olyan titkárnőjével tárgyalt, aki Jókai Annát is fogadta. Mária mintha lemondott volna, h jöjjön, ha Bertha Bulcsu jött. Igaz, Veress is jönni akar Pécsre a temetésre. – Befut Koczás Sándor is az Egyetemi Lapok ő cikkét tartalmazó példányával, Fekete Gyula háborog, nem tudom, mit talált magára sérelmeset benne. Délben Szecsuáni vendéglőben Vajda Györggyel baráti munkaebéd. Ő nagyra értékeli Köpeczi munkáját. Minden eddig tett retorziót az Írószövetség ellen PB hat. következményének kell tekinteni, a 850 ezer ft-ot is, de mindez visszavonható, ha lépünk. V. Gy. legveszedelmesebb ellenállónak, közgyűlési beszédével együtt Mészöly Miklóst tartja, ő a pluralizmus atyja. Visszaléptetési tervemet helyesli, de a kooptálást alapszabály-ellenesnek tartja, ha átugrunk szavazatban előttük állókat. É: öt évig voltak alelnökök alapszabály nélkül. Mondom, ha nem sikerül a menetrendem, én abbahagyom.

Megnyitó beszédemet Fekete bután kiegészíti, s a közgyűlés előtti pártlistákra hivatkozik. Ezen már rég túl vagyunk. Vámos Miklós Kardos István tagfelvételi visszautasítását fájlatja. Simonffy támogatása után felvesszük. Hernádi az érdekvédelemre – a honoráriumra veti a jövő vezetőiség munkájának súlyát. Jön Telegdi Polgár: cikkét miért adta vissza Bata: és különben is te (vagy maga) rossz műfordító.

[...]

Március 5. [...] Bejelentem, hogy a provokáció ékének le kell mondania. Annus vállalja, h lemond a választmányi tagságról, Nagy Gáspárt egyelőre Veress vállalja. Fekete a jog és az alapszabály szellemében tiltakozik, utóbb észreveszi, h már a kooptálás módjáról. Végül ő is bejelenti esetleges lemondását, észreveszi, h róla is szó van. Ő a metélést hozza fel, én uazt visszaragasztásként értékelem. Kőrössi P. Józsefnek is kételyei, Jókai Annának némi fenntartásai,¹² a többi mellettem. Még Barnassin Anna is, a kettős ügynök. – Dut Tóth Gyulánál, aki visszavonta kilépési nyilatkozatát, felolvassa a „megőrült” Goda kilépését a Nagy Lajos Körből – s mindeneken túl, h támogassuk, h a Szépirodalmi igazgatója legyen. Simon Máriát is bevonja, h támogassa a jövő könyvkiadót. Mondom: a MISZ-nek ez idő szerint semmilyen befolyása nincs. Ez a remény feledtetni vele, hogy az Alaptól kirúgták. Megy Párizsba, 40 ezer kell neki, ebből 15 ezret kér Funktól: ha már egyszer kirúgták. Fájdalom-díj.

[...]

Március 10. Klinikára indulásom előtt felhív Nemes Nagy Ágnes, h őt Keresztury tájékoztatta: Köpeczi az alakítandó miniszteri kollégiumba őt is be szeretné venni. Mit tegyen? É: halassza a döntést március végéig. Ő: úgy kell ez a megbízás nekem, mint púp a hátamra. [...]

Március 11. Köpeczinél 9 óraker: 1.) Balogh Edgár nyílt levele az Írószövetség és a Tiszatáj válsága ügyében. Vékás konzul közvetítése: ne kerüljön nyilvánosságra, mert a „külföldi közlés” címen támadnák őket. 2.) Az Írószövetség kemény magjának fellazítása: Csurka és Sánta visszaléptetése révén + Annus és Nagy Gazsi visszaléptetése után. + kooptálás, hogy a részarányok ne romoljanak. Köpeczi előzőleg Párizsban beszélt – Hubayval. Titkárságon Fekete is kapott levelet Annustól, nem

lehet Fekete szerint biztosíték nélkül, beszennyeződés nélkül visszalépni. Szalámi politikától fél, ő személyesen is. Nem lehet tűrni, h az embert turhával szembeköpjék, s csak kitörölje a szeméből. Súlyos sértegetéssel, Veress Miklóssal, aki már szintén sejti a kooptálás lényegét. F. Gyula egyedül indul... Interjú két svéd újságírónak... Jókai Anna = ne a más f-át verje a csalánba, verje a sajátját.

Március 12. Tel. G-é, felbonthatja-e a miniszter nagy levelét: fel. Az Alapszabály van benne. Félóra múlva bediktálom az elnökségnek írott meghívót s a választmányét. – Hernádi: Csehák doktornő hívja magához: nincs informálva az Írószövetségről. Elmondom neki az Annus–Nagy Gáspár visszalépését, s a kooptálás valószínű útját. Tegnap, míg Köpeczire vártam, ő interurbán beszélt Párizssal: Hubay volt a vonalban.

Március 13. Bognár Laci, a sofőr meghozta az aláírandó 73+20 meghívót a 25-i elnökségi és a 27-i választmányi ülésre, dut postázzák. – Galgóczi megérkezett NSZK-ból, felhívta őt Vajda György, h részt venne-e egy 35 tagú irodalmi kollégiumban, melyet most szerveznek, s én is benne lennék. Halassza, mondtam neki. Szerdán ½ 2-kor a Le Matin riporterének ad nyilatkozatot az Írószövetség és a Szakszervezet kapcsolatáról. – SZER dut. Hírekbe: Cs. T. a politikával megegyezve akar működni, s új lap ugyan nem indul, de CS. T. nagyon reméli, h valamelyik meglévő irodalmi lapnál az Írószövetségnek lehet majd befolyása. (A Reuternek adott interjú) CS. T.: Gondolkozunk rajta, hogy a kilépetteket visszavegyük. Fekete Sándor: ő nem fog visszalépni.

Március 14. ... Szakonyi tel., h őt Vajda György meghívta az írói kollégiumba, melynek 35 tagja lenne, köztük Koczkás, Király s a három lapszerkesztő is (Bata, Fekete Sándor, Szerdahelyi) + a könyvkiadók vezetői. Szerdáig kért gondolkodási időt. Én: Ne utasítsd el, de mondd meg, h várjanak a realizálással március végéig. Mert a minisztertől én hétfőn ilyen jellegű halasztást kérek a kollégium realizálásához.

[...]

Március 17. Erdős E. Pál az MHSz lapjába készíti 1945-ös interjúkat a májusi számba, szombaton 12 után bejön az Írószövetségbe. – Koczkás Sándor beszámol a tegnapi miniszteri kollégiumi megbeszélésről, mintegy 15-18-an vettek részt + Király, Boldizsár és Garai is. Az írói kollégium megszervezéséről volt szó, melyet Köpeczi ideiglenesnek tekint mindaddig, [amíg] az Írószövetségben a helyzet nem konszolidálódik. Alföldy...kiönti lelkét: nem tudja, vállalhatja-e további népszerűtlenedése után, h belépjen ebbe a kollégiumba. Lakatos is feltolja magát, pedig a másik kettő inkább... mondom: tölgyek közt fűszál csak, s most tölgynek képzelet magát. – Fekete Gyula: Ma Simonffy-t citálták be. Rám hivatkoztak, hogy benne vagyok a kollégiumban. Én: kértem a minisztert, h halassza el a szervezést április közepéig: a választmány fog dönteni az én s a többiek részvétele felől. – Hernádi Gy. tel.: h holnap megy Berecz Jánoshoz, mit mondjon neki: fogadják jóindulattal a választmány jóindulatú döntéseit. Köpeczit rávettem, h április közepéig ne realizálja az író kollégiumot, hátha sikerül új PB-határozatot hozatni.

Március 18. Titkárságin Fekete Gyula felajánlotta, h az Élet és Irodalomért lemond az alelnökségről. Egyébként kissé közeledett tervezetemhez: a két hiányzó választmányi tag helyébe hajlandó kooptálni két személyt, de Annus József helyébe senkit sem akar, úgyszintén Nagy Gáspár helyébe se, ha sikerülne meggyőzni őt kilépésről a választmányból. Én belemennék abba, ha Nagy Gáspár lemond, hogy két helyet üresen hagyjunk. Még nem szóltam a titkárság átszervezéséről és az elnökségből való hátralépések tervéről. [...]

Március 19. 12 h Zserbó: Nemes Károly. – De. hív Hernádi, beszélt Bereczcel, aki igen békülékenynek látszik, és hajlandó beszélni Kádárral, h a kollégiumra vonatkozó állásfoglalást másítsák meg vagy újabb három hónapra prolongálják. – Nemeskürtynek van egy olasz kv-e, amelyben 36-os kisantant összeesküvés Mo-ág megsemmisítésére. Elküldi. Geiger grúz hercegségéről szólva eszébe jut, h M. herceg volt a szakértő a *Csillagosok, katonáknál*. Egy orosz tábornok kifogásolta a partizánok öltözködését, s hogy nem mindig győztek. M: galambocskám, a magyar és a grúz nép már művelt kereszt-

tény ország volt, mikor maguk még meztelen seggel csúszkáltak a Volga jegén! – Tel.: H. L. az NDK májusi meghívásáról, ismételjék meg. – Köpeczi tel. a Parlamentből: úgy hallotta, hogy Jókai Anna határozatot akar hozni a választmányban az írói kollégium ellen. Ezt ő újabb provokációnak tekintené. Megkísérlem, h ne legyen ilyen határozat, amely megtiltaná a kollégiumba lépést a választmánynak. – Cini hív este, majdnem mindenről tud, de mindent tőlem akar tudni, előre, telefonon.

[...]

Március 24. G-né tel., h Boldizsár nem akarja vállalni a választmányi tagságot. Próbálok telefonálni B-nak. Végül ő hív fel. Nagyon meg van bántva, mert még talán elevenen él benne a kiszavaztatása: minden választmányi ülés után éjfélig hideg borogatást rakott a szívére felesége – nem, nem, ezt a megaláztatást ő nem tudja feledni, ő, aki mindig ott volt, pont őt, miért nem tudták megmondani embereiknek Csoóriék? – Felhívom Király Istvánt, ő vállalja... Gáll Istvánné... szeretné, ha Pistáról uccát neveznének el... jó, megindítjuk.

Március 25. 9 h-kor hatszemközti beszélgetés Veress Miklóssal és G. Máriával. Hogy V. M. adja át helyét Koczkásnak és vonuljon vissza a külkapcsolatok titkári székébe. Bár eddig panaszkodott a főtitkárságra, most tragikusan fogta fel a dolgot – péntekig válaszol. – Az elnökségi ülésen (Mészöly, Galgóczi, Bertha nem vett részt) Csoóri megpróbálta változtatni hétfői megállapodásunkat, s a legközelebbi választmányra kísérelte halasztani a kooptálásokat, hogy Köpeczi hozzájárulását megszerezzük. Sántának kétsége volt, hogy vajon beszéltünk-e a három belépésre várakozóval. Beleenyugodott, h az utóbbiakat csak utólagos levélben vigasztaljuk. Csurka belátta, hogy ez taktikailag szükséges. Hernádi az ügy mellett, s Fodor A. is (aki szorgalmasan jegyzett). Ismertettem Kovács István lemondásának ügyét is, érdekében Horváth Istvánhoz írunk. Jókai Annával felolvastattam Nyilassy Judit levelét Sánta Ferenc botránys emlékbeszéde tárgyában. Információs magyarázkodás, Fekete védeni próbálja kettejük mundérjának becsületét. – Hernádi Gyula este felhív – meg van elégedve a kialakult hangulattal – különösen Csurka és Sánta mérséklete tetszett neki.

Március 26. Tel. Száraznak, hogy mi volt Arenan (?) nyakában (Lipót-rend) s mikor történhetett az exhumálás, legkorábban 15 őszén, egy Irinyi nevű mérnök vezette. – Király tel., h a Szaharóvról szóló részt hagyjuk ki a cikkből, a moszkvai szerkesztőség aggályaira számítva. – G-né... megbeszésem az ápril. 3-án kiosztandó félhavi jutalmakat. – A holland újságírókkal 2-re beszéltem meg, de elfeledkeztem róluk. – A Móricz Kör lényegében elfogadta koncepciónkat, még külön győzködtem a választmányi tag Göncz Árpádot is, s ő külön örült, hogy Boldizsárt nem kooptáltuk. – Simonffy elmondja, hogy a 100 ezer példányos Kalendárium 68%-át bezúzták, a GMK 12 ezer ft-ot kapott, de maradt 600 ezer forintnyi adósság, amit elengednek, ha adják nevüket különböző kurrens kiadványokhoz. – Berkes Erzsik Bukarestben járt: Molnár Vilmost [Gusztávot] kitették a Kriterionból, és még sok más – Szabófalvára nem mehettek be...

Március 27. Közlöm Veress Miklóssal, h nem vetem fel az ő visszalépését a főtitkári helyről külügyi titkárnak. – 10-kor választmányi ülés, 52 tag volt jelen. Előterjesztem Annus visszalépését és Király, Garai, Koczkás kooptálását. Vita. Buda: garanciát kér, Páskándi kecske is káposzta is maradjon az alapszabály megsértése nélkül. Mocsár Annust védi. Mi is. Tornai: hangoztatni, hogy csak mi képviseljük a magyar írókat. Hangoztatjuk. Veress Miklós a javaslat mellett. Mészöly Miklós: ösztönös bölcsesség kellett volna akkor – most is, mondom én. Rendkívüli közgyűlést. Ezt mondja Köpeczi is. Mezei András: ő nem fog szavazni, mint kommunista, Karinthy támogat, Fekete is, Czákó aggályos, Hernádi: az értelmiség a társadalom lelkiismerete, őszinteséget. Jókai saját becsületét menti, Mészöly, Páskándi... Csoóri, választ várunk, miért nem tárgyal velünk is a miniszter, hívjon meg. Görömbei ellene van a javaslatnak, Sánta, Szakolczay nehezen, de elfogadja, hogy nem ő kerül sorra. Szavazás: 42:7. Szünet után Bárány eredmény, Kovács és P. a maga ügyében a BM-hez levelet írnak Horváth Istvánhoz. Domokos Matyi adóügyekről. – ½ 7-kor holland újságíró...

Március 28. Telefonáltam a három kooptálnak. Koczkás: most azt kell majd tisztázni: ki a nacionalistább, Köpeczi, vagy Fekete és Csoóri.¹³ Király: amikor megtudtam, hogy ez egy hocinesze alku, egy

pillanatig azt gondoltam, nem fogadom el, de aztán mégis úgy határoztam, h a segítség fontosabb a kibontakozás ügyében! – s Nagy Gáspárt védi Csoóri. Gazsi már hallott a dolgról... de őbenne ez az alku-féle, de lelki válságban van, egy más elhatározásra jutásra nem gondolt. – Este a *Koldus-opera*,¹⁴ csak itthon bontottam ki a kapott borítékot a fogadásról, Jókai Annának igénybe vették.

[...]

Március 30. 10.30-kor elfogadom Máriaék fizetéstervezetét. Majd megírom a választmányról szóló zöld-beszámolómat + a szombathelyi csoport megújítását. – Barnassin Anna hírei: Voronov nem fogadta Köpeczit, hanem csak az ottani megfelelő. Aczéli sem fogadta az ottani megfelelő. (Ezt maga Kádár kérdezte Bagyultól, ki azt válaszolta: elfoglaltság miatt.) B. állítólag lebaszást kapott magyar részről, mert fogadta a Kult. Tud. Házában a magyar írókat. B. szerint április 8-án idejön a minisztériumba a jövő évi tervekről tárgyalni a Szovjet Írószövetség h. külügyi titkára, s azt kéri, h a MISZ részéről legalább Cseres T. legyen jelen. – Este Vörös Csillagban Kis-Szemes: *Sánta dervis*¹⁵ = unalmas, de helyenként szép dalos néprajzi elemeket hordó nem játékfilm = soha nem lesz telt ház. – Lázár István felveti a pataki népfőiskolások januári összejövetelének meghívását – mögöttünk ülnek Jovánovicsék.

[...]

Április 1. Pezsgővel köszöntöttek fel, havi 9.000-et adnak mégis, és így 26.000-et tépek fel egyszerűre. Titkárságin felháborodást szül, h a szovjetekkel Baczoni fog tárgyalni, az Írószövetség nélkül írják alá az egyéves szerződést, melyet majd modellnek tekintenek. Alig tudom csillapítani őket. – Megírom Horváth Istvánnak levelet Kovács István ügyében...

Ebédnél: Barnassin Anna a Népművészeti Intézet taggyűlésén egy ismeretlen videokamerás pasasnak elmondta az Írószövetség titkait a választmány körül. Az ottani párttagok megkérdezték, kinek adott képiinterjút – nem tudta –, legalább millió forintos kamerával az ismeretlenek ellillantak – Knopp úgy beszél, mintha jelentéktelennek tartaná az erőfeszítéseimet – problémái. 1.) ki mondta, h a hierarchia csúcsán lévő személy kívánta Annus fejét? 2.) a kooptálást nagyon problematikusnak tartják, mintha nem is lenne végleges. – Köpeczi azt állítja, h az egész az én tervem, nem ő sugallta, s kimondta a kemény magot. Várjuk a reagálást vagy lemondok. A rendkívüli közgyűlésről. ... Molnár Miklós megjelenése az Angelikában.

Április 2. [...] Tel. Köpeczinek: ő aggályosnak tartja a kooptálást + jogilag, adjam írásban. – Meg kell beszélni az Igazságügyi Minisztériummal is. Konfrontációnak tekinti, h a választmányon a kollégium ellen gyakoroltak pressziót. Tudja, hogy én nem hagytam határozattá tenni. S miért csak a párttag Annust, miért nem Nagy Gazsit is? Tudja, hogy előtte tárgyaltam Csoórral és Nagy Gazsival. Ő a Kollégium szervezést folytatja. Hogyan kerülhetett szóba az elnökségen Kádár neve, aki ellen a provokáció éle szól: Ki mondta azt, hogy Kádár szólt volna? A szovjet delegáció? Az aláíráson részt vehetünk. Majd személyesen többet. Fekete Gyula konfrontációja: Majd presszionálunk. – Örkény Könyvesbolt avatása. Mészöly Miklós nyitja meg. Utána Mészölyvel a Feneketlen tónál. Utálja..., az antiszemitizmust annyira felkapták nyugaton... h a magyar névre antiszemitizmust asszociálnak. És ötlet: mi függesszük fel működésünket, ne a kormány. Minden bűn ránk, írókra fog hárulni. – Karinthy leleplezte magát tegnapelőtt, ő telefonált Dövényi Nagy Lajos nevében „Dél-Amerikából”... Hernádi: mit csinál az a f-sz Köpeczi? BBC: A MISZ 71 éves új elnöke felső nyomásra hajtotta végre a kooptálást. Berecz azt mondta: most az önvizsgálat ideje van. Mészöly hasonlata: esőben az ernyős azt tanácsolja, hogyan lehet védekezni, egyszerűen: tenyerünk fejünk fölé tartásával.

Április 3. Miközben a kooptálásról írom levelem, beront hozzám Barnassin Anna, s közli, hogy Pozsgaynak engedélyezték a PB-n, h eljőjön május elején-közepén a Szövetségbe. Aztán a hétfőn érkező szovjet delegáció nem írja 8-án alá a magyar-szovjet irodalmi megállapodást, hanem egy hét múlva magasabb szintű delegáció (Voznyeszenszkij?) fogja parafálni, aláírni a szerződést. – Még írom, mikor beront Jókai Anna, hogy ő eljött a jutalomosztáskor, s rossz hírei vannak, a Köpeczi

szerdai szerkesztői megnyilatkozásáról. Ezeket mondta volna: Nem olyan látványos mutatóanyagokra lett volna szükség, mint a kooptálás, mert a tűzfészek még megmaradt, azt kellett volna kiemelni. – Elküldtem Horváth Istvánnak levelem Kovács István ügyében + a kooptáláshoz hozzájárulást kérőt Köpeczinek. – Átadtam az április 4-i jutalmakat (két heti bér) a dolgozóknak...

[...]

Április 8. Taxival a Titkárságra. Sem Fekete – Miskolcra ment 3 napra, borvidék, nem vitte Kalászt – sem Barnassin – nagyon nyugodt a légkör. A *Zöld* elkészítése húzódik, mert a fényszedő gép nem működött. Képzelem, hogy Fekete hogyan okosítja fel az Északi Tagcsoportot. Veress szerint a szerkesztők fognak utazni az egyezmény alapján. Itt még azt hitte Veress M., hogy a MISZ is aláírja. Szegatelján itt még azt mondta, így nem írhatják alá. Baczoni: küldjék a meghívókat, mi majd átszelektáljuk. Válasz május 20., április 30. elnökségi. JAK ápril. 23. ülésére Kalász. Szegedre Veress + Kalász megy. Székesfehérvárra Kalász. 21-ig kiadni Zöldet. – Karinthy tel., h Jovánovics szobájában átejtette Knopp András, h átvette a Magvetőt. A Sipoiban Mészöly és Konrád nagyon összebújtak. – Vajda György találkozót kér pénteken ½ 10-re az Angelikában.

[...]

Április 10. dut 4 h Keleti Károly 22. Népfrent – Cs. V. tanárnő – 30-40 öreg nyugdíjas pedagógus, főként Erdélyre volt kíváncsi... egy üveg bort és ¼ kgr kávét kaptam tőlük. – De ½ 10-kor (Angelika) egy szomszédos presszóban ülünk le Vajda György miniszterhelyettessel. Mondanivalója 1.) a miniszter elismeri törekvésem pozitívumát a kooptálás körül, 2.) de a kooptálást nem fogadhatjuk el 3.) ami valószínű, a kollégium szervezését folytatni fogja a MISZ állásfoglalása ellenére is. A jugoszláv út rendben van, ők táviratoznak 21-től, Sztoján jöhet, és még valaki örnek a minisztériumból. Nem Baczoni. Ne kérdezzem meg, hogy a szerződést aláírhatom-e, kérdezősködés nélkül írjam alá. – G-nének elmondom – ő a kooptálás visszautasításától el volt képedve – nem tehetünk mást, a soron következőket is be kell venni, ezzel 74-re emelvén a választmány létszámát. Itthon vár a telefon, kedden, 14-én 8 h-kor vár Köpeczi, hogy személyesen és írásban tudassa velünk döntését.

Április 11. De. felhív Király István, a legnagyobb titoktartás mellett, minthogy pártfegyelmet sért meg: beszélt Pál Lénárdal, s ő közölte, h sem a párt, sem a kormány nem hagyja jóvá a kooptálást, mert mit szólnának később, h éppen ők rúgták fel az alapszabályokat. Síró hangon itt, hangjában azt előlegezte K. I., hogy ő most mit tehet: ne fogadja el a kooptálást. Tervem teljesen megnyugtatta, h tudniillik azzal válaszolok erre a minisztériumi elutasításra, h a sorrendben következő három személyt jogaihoz juttatva 74-re emelem fel a választmány létszámát. Ennek örül K., és megnyugszik.

[...]

Április 13. Olvasom Szerdahelyi cikkét a Kritikában¹⁶ – engem nem érint, a nagyszájúak ökreendezéseit feltárja – nem túl ügyesen. Engem még névtelenül meg is dicsér kéznyújtásként. Fekete Gyula tel., h miért nem voltunk jelen az aláírásnál. Őt Sagatelján meghívta beszélgetésre és üdülésre. S-nek Köpeczi azt mondta, hogy nem lesz író-kollégium. De lehet, hogy ez a fordítás félreértése. Nem tud a kooptálás negálásáról. – Mészöly Miklós ront be feldúltan, hogy lépéshátrányba kerültünk, már januárban szüneteltetni kellett volna az Írószövetséget. Bár Csoóri, Hernádi és Konrád még most is ellene vannak. Majd ő beszél Vásárhelyi Mikivel, az nagyon ért az ilyen dolgokhoz. Nagy nehezen beszélem le: majd beválasztjuk a soron következő hármat is. Ki akarta ugratni, kitől szereztem az indíttatást a kooptálásra. – Mészöly meg akarta tiltani, hogy holnap elmenjek Köpeczihez, aki 47-ben azt mondta Párizsban: érdemes hazamenni? – Tel: Gáspár Margitnak, gratulálok a TV-játékához: *Az állam én vagyok* + beszámoló Moszkváról.

Április 14. 8 h. ... Köpeczi előadja, hogy ő semmi olyasmit nem mondott, amit én végrehajtottam, a maga szerény körülményei között az Írószövetség működhet. [...]

Április 15. Titkárságin beszámolok Köpeczivel történt beszélgetéseimről, a megrökönyödés általános. Mindenki rábólint a következők beviteléhez is, 21-re tervezzük az elnökséget... Kit kellene előbb meghívni, Bereczet vagy mégis Pozsgayt. 18-án, nagyszombaton lesz PB-ülés, ott személyi döntések is lesznek, talán a MISZ is szóba kerül. Névnapot (Tibor) köszöntenek, a tegnap kapott személyzeti pezsgőt isszuk meg. Helyette kapok Boglári pezsgőt s egy kis üveg rumot. Ebédnél Gyula jön telefonálásból. Csoóri kétségbeesetten kér, hogy segítsék neki Mészöly desperált hangulata ellen, amelyet nemcsak V. M., hanem a fiatal (Radnóti, Nádas, Czakó, Balassa) csoport is tüzel. Megígérem, nem mondom, h tegnap Mészöly már velem is végigszenvedte kétségbeesését. – Fagyjevet azért nem találták, mert... éjjel beszívott... Azt hitték, infarktusa van, injekcióval keltették életre. Gombár mondja, hogy Királyék hiába várták őket meleg vacsorával. Veress levelet ír Sagateljánnak. Fekete Gyula pedig az aláírások bonyodalmairól és a jelen nem létünkéről az aláírásnál Szűrös Mátyásnak. Gombár: a jövő héten... finn műfordítók érkezését J. B. intézi.

[...]

Április 17. [...] Veress Miklós hozza a Sagateljánnak küldendő levelet magyarul és oroszul, aláírom. Fekete a Szűrösnek és a miniszternek küldendő feljegyzést arról, h az egyezmény alá nem írásából milyen károk származhatnak. Aláírok két kíséző levélnek + két feljegyzésnek szolgáló papírt – Jön Méhes Zsike – riasztó nagy fekete kalapban + tábornoki kihajtó köpenyben. Anyja küldte – állapítjuk meg. – Tel. Lengyel Balázs, h a szakosztály előadásra Németh G. Bélát kérte fel a titkár, de ráadásul Gönczön kívül Konrádot is. Mondom, ha már szóltak neki, ne vonjuk vissza, hanem hívják meg Koczkás Sándort is. – Tóbiás Áron hoz 4 pld. Olvasó Népet, és elmondja, a mai PB mit fog határozni: Losonczi lemondott, helyébe Németh Károly megy,¹⁷ az ő helyébe G. Károly, ezé helyére Berecz, helyébe Pozsgay. Ha Pozsgayt elviszik, a Népfront összeomlik. El Gáspár Margithoz, aki magát szürke eminenciásnak nevezi, tanácsokat akar adni, főként, hogy ne mondjak le, de meghallván kooptációs új tervemet a következő hárommal – elbocsát. – Koczkással tel., őt is megnyugtatni. Este Molnár Ördöge,¹⁸ találk. – Hegedűs Gézáékkal, Vassal, Vésziékkal, Jókai Annáékkal, végül Garamvölgyi Károlylyal és a lányával, aki szakasztott anyja. Vicc Kádárról: megy orvosához, injekciót kér: nem tudok járni. De hiszen olyan fürgén, fiatalosan jött fel a lépcsőn. Igen, jönni tudok, de menni nem!

[...]

Április 29. Titkársági, nem tudunk megegyezni a kooptálást illetően – De még az elnökségi ülésen is legalább háromféle megoldás lehetősége merül fel. F. Gy.: 1. bevenni a 3 következőt 2. engedélyt kérni a 74-re emelésre, s oda bevenni a kooptált hármat. Enyém: érvényben hagyni a kooptálást, s engedélyt kérni a 74-es számhoz, h abba beválaszthassuk a következő hármat. Csurkáké: hagyni az egészset – kooptálást el és bevenni a következőket.

[...]

Május 10. Két tel. Koczkás Sándor beszámol a héten történt válogatott pártaktíváról. Melyben Veress Miklós a kelleténél ingatagabb volt. De Király méltóságteljesen viselte magát, és visszautasította Radics Katalin kioktatását. – Veress Miklós is tel. Nagyon hézagosan számol be a történetekről, hangsúllyal a finn műfordító szövetséggel kötött egyezményre s elköltött ebédre.

Május 11. Írószövetségben: sok posta. Megérkezett Horváth István válasza Kovács István ügyében. Én kitérőnek értékelem, Fekete Gyula kielégítőnek... G-né beszámol az aktíván történetekről. De nem tér ki Veressre. Veress bevallja, h nevében Vajda György felé engem bemószerolt. Valaki közbe is szólt: miért tépázzátok Cseres presztizsét. – De ez már dut történt, miután Veress M aláírta (Baczoni alá) a finn műfordítókkal kötött jegyzőkönyvet. Fekete elküldte Grósz Károlynak Köpeczi választát a kooptálásról. – Este tel. Királynak, h pénteken ¼ 3-kor az Írószövetségben beszélgetünk hármásban Fekete Gy-val.

[...]

Május 20. ½ 10-től 11-ig titkársági ülés. 11-13-ig Elnökségi, melyre meghívtuk a kooptált személyek közül kettőt, Koczás Sándort és Garai Gábort, az ő jelenlétükben tárgyaltuk meg az ügyeket, h. ti. a kibővített választmányi ülésünkre, tanácskozási joggal, meghívjuk őket. Az elnökség egyhangúlag elfogadta, s ők ketten is. – A választmányi ülésen 49 (?) -en voltak jelen, s némi vita után megszavaztuk, h. behívjuk a következő hármat s a „kooptált” három személyt tanácsadóként a kibővített választmányon. Karinthy fulmináns felszólalása Sánta, Csurka ellen. Majd felvetem az etikai bizottság számára Szénási kontra Illyés Gyuláné-ügyet a Gondolat-Jel-ben. Nem szóltak hozzá, csak a végén Domokos Matyi, h. a Rádióban Hárs elnök már eljárást indított Szénási ellen. – Felvetem a Mozgó Világ-béli Spiró-vers dolgát. Spiró előbb hetyke, majd megbánó, Mészöly, Vas, Fekete, Karinthy szólnak, egyöntetűen Spiró ellen, ki végül kézfogással köszöni meg – nekem nem.¹⁹ – Adó-ügyek, Hernádi optimista 400 ezerig – kiemelt íróknak csak 22 ezer. Fekete: de ki mondja meg, hogy ki a kiemelt? Fekete: a sokgyermekesek + a gyermekesek hátrányos megkülönböztetését nehezményezi... Kőrössi P. József jelenti, h. a JAK küldöttség felkereste Bányász Rezsőt, hogy a lapengedély ügyében faggassa. B. R.: semmi akadály, ha pénzt tudnak szerezni hozzá. És a Hitel ügye hogy' áll. B. R.: nem tudok róla, ilyen kérés nincsen az asztalomon.

[...]

Május 25. 11 h-kor Radics Katalinnál a PK-ban. Ígéretei nem konkrétak, de bizalmat keltők... A Szűrösnek adott feljegyzésünknek a moszkvai követség utána járt – Sagateljánnak nem volt semmi panasza az MM-ben történt fogadtatásra, még azt sem említette, h. miniszterhelyettes sem fogadta őt – lassanként vissza kell kapnia a MISz-nek a külkapcsolatokat is. – Tel. Koczás, h. szerdán dut fog beszélni Radiccsal. – Cini tel., h. Spiró egy könyvet dedikált neki, és h. Sánta Feri neki is elküldte azt a levelét, melyben közli, ő soha nem akart elnök lenni, mindig Cseresre szavazott. – 13 h-kor Csurka: Átadja a S-nak címzett 3-as (Hernádi, Konrád) kiáltványát, majd Szűrös beosztottjainak üzenetét, h. Tabajdi Csaba eljönne hozzánk. Dut Kádár 75 éves ünneplése²⁰ – beszély Köpeczi, Rényi Péter, Pál Lénárd, Berecz, Boldizsár, Csehák dr.-nő, Radics Katalin, Pálffy József, Dancsó Miklós. – Este a gyermeksegély operaházi előadásán.²¹ Egy páholyban Köpeczivel = Ő: tetszik nekem, h. egyesek négy szemközt mindent ígérnek, de együtt szigorú intézkedéseket hoznak.

[...]

Június 29. Tel. Batának, aki előbbi szavát megtagadva nem meri közölni a jegyzőkönyvet, mert nem szó szerint az elhangzottak, s nincs benne Hatvani Dániel felszólalása. – Tel.: Fekete Sándornak, ő vállalni fogja. – Tel.: Györffy Miklós – a Bagolyban interjú: milyennek szeretném látni a magyar irodalmi életet... Kaptam 1000 ft-ot a TIT-től az elnökségi beszélgetésért. – A szeptemberi elnökségire... a Spiró-ügy publikálásának sorsa. – Október 19-től hó végéig Csavcsavadze-emlékünnepen Tbiliszi-ben. – Felhívni Domokosékat Hitel-ügyben – Bodnár és Nemeskürty. – aug. 15-től jvkv szerkesztése, 400 lapon. – + a *Zöldet* is szerkeszteni, ebbe levelet tenni, aki akar egy jkv-et, fizessen be. – Karinthy emlékeztet Veress vállalta + az Új Tükörből K. F.-interjú. KB: Fock azt javasolta, legyen Kádár az államelnök. – Maróthy: sok érdeme mellett persze Kádár is követett el hibákat is. Kádár: nem vagyok rászorulva M. védelmére. Bognár: demonstrálják, hogy nem gátolják a reformokat.

[...]

Július 16. Köpeczi: Mégis megpróbálja összehívni a Kollégiumot, Irodalmi Tanács címén – de úgy hívta össze, hogy – adó és folyóirat ügyben. Boldizsár, Koczás, Jován a Tanács ellen, Kardos G. és Hubay mellette.

[...]

Szeptember 16. Szombathelyen lehetne megtartani, február elején a szocialista irodalmak előkészítését, meg az Életünk 25 éves ünnepén. Simonyival talán Faragó veszi fel a kapcsolatot. – Debreceni irodalmi napok dec. 26-27-én.²² 23-án megbeszélés a debrecenieikkel. 11 h-kor Film és iroda-

JEGYZETEK

¹ *Egy magyar nábob*, Élet és Irodalom, 1987. január 9. Lengyel Balázs, a diákkönyvtár sorozatszerkesztője ironikusan ír arról, válaszként egy még novemberben megjelent, *Hogyan utáltassuk meg Jókait?* című glosszára, hogy a regény legközelebb lábjegyzettel fog megjelenni.

² Az Írószövetség belső tájékoztató füzete.

³ SOS Kinderdorf International, München

⁴ FEKETE Sándor, *Kilépési nyilatkozat*, Élet és Irodalom, 1987. január 16. Tettének legsúlyosabb indoka: a választmány hangadói „reformokról beszélnek ugyan, de közben retrográd eszméket élesztenek fel, bűnösen kompromittálódott fajelméleti kótyagosságokat terjesztenek”, s „egyre nyíltabban egy polgári demokratikus, néha már nyíltan jobboldali program szószóiként lépnek fel”. Különben tisztelettel adózik az új elnök becses írói munkásságának, s méltányolja a költő-főtitkár értékeit is, ám „én Reform-Magyarországban gondolkodom, nem a felelőtlen Kaland-Magyarországban”.

⁵ Újhold-Évkönyv, 1987/2.

⁶ A párt PB 1986. december 29-i ülésén úgy határoz, hogy miután az Írószövetség új elnökségével nem tud együttműködni, elő kell készíteni az Irodalmi Kollégium megalakítását – a megalakításról 1987. február 10-én dönt. (Lásd RÉVÉSZ Sándor, *Aczél és korunk*, Sík Kiadó, Budapest, 365.)

⁷ Ld. majd FEKETE Sándor, *Néhány adalék*, Új Tükör, 1987. február 15.

⁸ MOLNÁR Géza, *Az elpazarolt birodalom*, Szépirodalmi, Budapest, 1986.

⁹ KÖPECZI Béla, *A művészeti szövetségek közgyűléseiről*, Népszabadság, 1987. január 31. Fő tétele: az Írószövetség folytatja tevékenységét, anélkül, hogy a művelődési minisztérium „az egész magyar írótszadalom képviselőiténél és konzultatív szervének tekintené”, és „nehéz megmondani, hogy a jövőben hogyan alakulnak az irodalmi élet szervezeti keretei. Célunk csak az lehet, hogy az irodalom minden irányzatával tartsuk a kapcsolatot.”

¹⁰ Apai ágon közszekely, anyai ágon lófőszékely.

¹¹ *A magyar Csicsikov*, Népszabadság, 1987. február 5. A szerkesztőségi cikk szerint Fekete Gyula a BBC riportérének, Nick Thorpénak adott nyilatkozata „ízléstelen” és „szégyenletes volt”, amikor arról beszélt, hogy „huszonhatan léptek ki idáig, a huszonhetedik, az belehalt, az még nem számít kilépettnak, mert csak a következő hónap elsejétől számítana kilépettnak”. A cikk megnevezi: Pándi Pál a halott. Aki különben – lásd RÉVÉSZ, *i. m.*, 366. – a kilépési „akció egyik spiritusz rektora” volt.

¹² „Nem voltak be a történésekbe. Cseres titkolózott. Ha kérdeztem, mit intézett, azt felelte: »ha a hajam tudná azt, amit a fejem, kopaszra nyiratkoznék.«” JÓKAI Anna, *Átvilágítás*, Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2017, 193.

¹³ KARINTHY Ferenc, *Napló III*, Littoria Kiadó, Budapest, 1993, 353–354. „Tegnap választmányi ülés az Írószövetségben. Az ügyis »rossz« összetételű csapatból kiesett 3 párttag, Jován kilépett, Szederkényi meghalt, a legkompromittáltabb Annus Jóska, a betiltott Tiszatáj szerkesztője lemondott. Ezek helyett kooptáltuk Királyt, Garait és Koczkást, Cseres javaslatára és szinte egyhangúan. [...] Csoóri, hogy amikor Cseres külön tárgyalt, elárulta az irodalmat és a hazát, de, vagy éppen ezért (!), álljunk egységesen mellé.”

¹⁴ Bertolt BRECHT, *Koldusopera* – bemutató a Józsefvárosi Színházban.

¹⁵ KIS József, SZEMES Zsuzsa, *A szánta dervis* (Vámbéry Árminról).

¹⁶ *Az Írószövetség közgyűléséről*, Kritika, 1987/4. Néhány fejezetcím: *A Csurka-ügy és a Tiszatáj-ügy; A felülről vezényelt szennyáradat; Stílusgyakorlatok a nemzeti katasztrófáról; Vérvád és nepperdiktatúra; Az elnémított józan ész és végül: Merre tovább?*

¹⁷ Ez később vált valóra. Lásd *Az MSZMP KB és az Országgyűlés személyi döntései. Az Elnöki Tanács elnöke Németh Károly, a Minisztertanács elnöke Grósz Károly, az MSZMP főtitkárhelyettes Lázár György*, Népszabadság, 1987. június 26.

¹⁸ Molnár Ferenc, *Az ördög* – bemutató a Madách Színházban.

¹⁹ A Mozgó Világ áprilisi számában közreadott *Jönnek!* című versének főként a nyitányát kifogásolták: „Jönnek a dúlt-keblű mélymagyarok megint, / fűzfapoéták, fűzfarajongók, jönnek a szarból, /.../ ó, ha gyilkolni szabadna újra, / csámcsogva, hersegve szívnák a vért – / miért is? Ki tudja. Trianonért?” A vita anyaga – ahogy a következő bejegyzések tanúsítják – több szerkesztőséget megjárta, míg végül a Kritika 1987. októberi száma közölte *Egy 14 soros vers körüljárása* címmel. Ugyanebben a számban foglalt állást a vers megjelentetése dolgában P. Szűcs Julianna, a Mozgó Világ főszerkesztője. Írása címe: *Tertium datur*.

²⁰ *Kádár János 75. születésnapján – Fogadás a Parlamentben – Az SZP KB üdvözlője – Magas szovjet kitüntetés*, Népszabadság, 1987. máj. 26.

²¹ Cseres Judit utolsó minisztériumi feladata, öt munkahelyéről Köpeczi Béla utasítására ekkor már eltávolították.

²² Tévesztés lehet, lásd a szept. 23-i bejegyzést: az irodalmi napokat november 26–27-re tervezik.

²³ A levél nem jelent meg sem az Élet és Irodalomban, sem a Népszabadságban, ahol januárban a korlátozást bejelentette. És – másutt sem.